

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ М. І. Мальований
“ _____ ” _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Цивільний захист»

освітній ступінь: магістр
спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
факультет: економіки і підприємництва

Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільний захист» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» – Умань, Уманський НУС. – 2019 р. – 14 с.

Розробник: Шевченко Н.О., к.е.н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності;

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол № 1 від "30" серпня 2019 року.

Завідувач кафедри

С. П. Сонько

_____ (підпис)

“ _____ ” _____ 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від «30» серпня 2019 року № 2

Голова _____ (Л.В. Смолій)
(підпис)

«30» серпня 2019 року

© Шевченко Н.О,
© Уманський НУС, 2019 рік.

1. Опис навчальної дисципліни

«Цивільний захист»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління і адміністрування»	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»		
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		12 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		68 год.	82 год.
Індивідуальні завдання:			
– год.			
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 32,3:67,7

для заочної форми навчання – 9,7:90,3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» належить до дисциплін вільного вибору студента, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Вивчення дисципліни «Цивільний захист» набуває особливої актуальності в сучасних умовах, оскільки становлення суверенної України повинно супроводжуватися створенням безпечного стану довкілля, виробництва, побутових умов для життєдіяльності людини. Основне місце в цьому процесі посідає законодавство у галузі регулювання відносин з охорони здоров'я людини та навколишнього середовища і безпеки в надзвичайних ситуаціях й ситуаціях повсякденного життя, тобто безпеки життєдіяльності. Ці відносини регулюються нормативними актами різної юридичної сили – конституцією, законами, урядовими підзаконними актами, відомчими нормативними актами та нормативними актами місцевих органів влади..

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: вивчення змісту дисципліни базується на освоєнні курсів бакалаврського рівня вищої освіти.

Мета вивчення дисципліни: формування у студентів системи знань щодо умов і факторів становлення та механізмів функціонування цивільного захисту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня в процесі вивчення навчальної дисципліни «Цивільний захист» повинні набути **компетентностей**:

Мета курсу (інтегральна компетентність) – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності:

- знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування;

- здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук;
- знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства;
- здатність проводити моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища;
- здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування;
- здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

Програмні результати навчання:

- формулювати основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування;
- знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля;
- розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням інноваційних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду;
- демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення;
- прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище;
- брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами;
- пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів;
- формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства;
- брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості;
- впроваджувати природоохоронні заходи та проекти.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Організація цивільного захисту. Небезпечні та вражаючі фактори надзвичайних ситуацій

Змістовий модуль 1. Причини виникнення та класифікація НС.

Тема 1. Цивільний захист населення у НС та його законодавче забезпечення.

Змістовий модуль 2. Причини виникнення та класифікація НС.

Тема 2. Природні НС в Україні та дії населення під час їх виникнення.

Тема 3. НС техногенного характеру. Радіаційні небезпеки.

Тема 4. Хімічні небезпеки.

Тема 5. Транспортні небезпеки. Пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти

Змістовий модуль 3. Захист населення і територій від НС

Тема 6. Засоби індивідуального захисту населення.

Тема 7. Планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Організація цивільного захисту. Небезпечні та вражаючі фактори надзвичайних ситуацій													
Змістовий модуль 1. Причини виникнення та класифікація НС.													
Тема 1. Цивільний захист населення у НС та його законодавче забезпечення.	14	2	2	–	–	10	14	2	2				10
Разом за модулем 1	14	2	2			10	14	2	2				10
Змістовий модуль 2. Причини виникнення та класифікація НС													
Тема 2. Природні НС в Україні та дії населення під час їх виникнення.	16	4	2	–	–	10	12	2					10
Тема 3. НС техногенного характеру. Радіаційні небезпеки.	14	2	2	–	–	10	15						15
Тема 4. Хімічні небезпеки.	14	1	1	–	–	12	15						15
Тема 5. Транспортні небезпеки. Пожежо-вибухонебезпечні об'єкти	14	1	1	–	–	1	15						15
Разом за модулем 2	58	8	6			44	57	2					55
Змістовий модуль 3. Захист населення і територій від НС													
Тема 6. Засоби індивідуального захисту населення.	13	1	1	–	–	10	15						15
Тема 7. Планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	5	1	1	–	–	3	2						2
Разом за модулем 3	18	2	2			13	17						17
Усього годин	90	12	10	–		68	90	6	2				82

5. Теми семінарських занять

Непередбачено навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Нормативно-законодавча база ЦЗ в Україні	2	2
2	Оцінка радіаційної та хімічної обстановки у надзвичайних ситуаціях	2	
3	Прилади радіаційної розвідки й дозиметричного контролю	2	
4	Особливості ведення землеробства в умовах радіаційного забруднення земель	2	
5	Оцінка та основні напрямки підвищення стійкості роботи у НС	2	
6	Захисні споруди цивільного захисту	2	
7	Модульна контрольна робота	2	
	Разом	14	2

7. Теми лабораторних занять

Непередбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Захист працівників у НС	10	15
2	Негативний вплив та захист працівників від електромагнітного випромінювання різних частот	10	15
3	Осередок ядерного ураження. Вплив на людей і об'єкти	10	15
4	Прилади радіаційної і хімічної розвідки	10	15
5	Основи ЦЗ України	10	10
6	ЦЗ в сучасних умовах	10	10
7	Організація і проведення рятувальних невідкладних робіт у НС	2	2
	Разом	62	82

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

10. Методи навчання

Теоретичні, розрахункові і практичні положення дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у семінарських заняттях, при виконанні контрольної роботи, самостійній роботі з навчальною і спеціальною літературою.

Лекція є основною формою навчального процесу. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати невирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях. Семінарське заняття – це колективний науковий пошук певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання. Учасники заняття аналізують проблему, виявляють причинно-наслідкові зв'язки, висувають шляхи її оптимального вирішення, відповідають на запитання і дискутують. Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод, ділові ігри, презентації. Проблемні лекції – при читанні лекції студентам даються проблемні питання для самостійного розміркування, на які вони можуть відповісти в процесі лекції. Система питань у ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. Робота в малих групах – використовуються з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкуванні. Семінари-дискусії (круглий стіл) – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів. Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу. Ділові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

11. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточний (модульний) та підсумковий (екзамен) контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь студентів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання аналітично-розрахункових робіт, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю

тощо.

При контролі виконання індивідуальних завдань, які передбачені робочою навчальною програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових тестів; підготовка реферативних матеріалів з публікацією тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт та індивідуальних завдань на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету до початку підсумкового контролю (екзамену).

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 61% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів та підсумкового контролю виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру та балів набраних студентом на підсумковому контролі.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі модульні контролі, передбачені для даної навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обов'язі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на один комплект тестових завдань). Зміст і структура контрольних завдань, екзаменаційних білетів та критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку "FX", то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролі і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) студент може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) студент може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

**Розподіл балів, присвоєваних студентам при вивченні дисципліни
«Цивільний захист»
(заочна форма навчання)**

Кількість балів за модуль	Поточний (модульний контроль)									Підсумковий контроль	Сума		
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2.					Змістовий модуль 3.						
Змістові модулі	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	Модульний контроль (4 балів)	T 6	T 7	Модульний контроль (10 балів)	30	100		
Кількість балів за змістові модулі та модульний контроль	10	39					17						
Кількість балів за видами робіт:	5	5	5	5	5		2	2					
активність на практичних заняттях													
виконання самостійної роботи студентів	5	4	5	5	5		7	6					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Балабак А. В. Цивільний захист // Методичні рекомендації для вивчення дисципліни і завдання для контрольної роботи студентам за напрямом 6.090101 «Агрономія» — Умань: УНУС, 2016. — 12 с.
2. Навчальні посібники.
3. Підручники.

14. Рекомендована література **Базова**

1. Васійчук В.О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010. – 384 с.
2. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. Техногенна та природна небезпека./ За заг. ред. В.В. Могильченка. – К.: КІМ, 2007. – 636 с.
3. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 175
4. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К.: Знання, 2010. – 487 с.
5. Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, – К.: Центр початкової літератури, 2006.- 438 с.

Допоміжна

1. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. / [Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н.] Учебн. пособие.–К.НТУУ КПИ,200., - 363с.
2. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні
3. Міговіч Г.Г. Довідник з цивільної оборони, ЗАТ "Українська технологічна група". К.–1998. - 526с.
4. Депутат О.П. Цивільна оборона. Навчальний посібник / О.П Депутат., І.В. Коваленко., І.С. Мужик - Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005. - 338 с.
5. Методика оценки инженерной обстановки при гидродинамической аварии.- ГОЧС НГТУ

15. Інформаційні ресурси

1. <http://bookdn.com>
2. <http://sites.znu.edu.ua>.
3. http://www1.nntu.nnov.ru/RUS/otd_sl/gochs/posobiya/posob7/posob7glav a1_2_1.htm
4. <http://www.mns.gov.ua/content/nasdopov2010.html>
5. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>